

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Радкевич О.П.

доктор педагогічних наук, старший дослідник
головний науковий співробітник відділу
моніторингу та оцінювання якості освіти
Інститут педагогіки НАПН України
<https://orcid.org/0000-0002-2648-5726>
mr.radkevych@gmail.com

Оцінювання результатів навчання в закладах освіти здійснюється переважною мірою на основі традиційних методів, які недостатньо відтворюють фактичний рівень знань і навичок критичного мислення здобувачів освіти. Зауважимо, що цей розрив між фактичними та очікуваними результатами навчання створює проблеми у виконанні навчальної програми. Така система оцінювання не охоплює повноцінний розвиток учнів, заважаючи їхньому прогресу і породжуючи фрустрацію особистісного розвитку учасників навчального процесу. Це веде до зниження мотивації та показників успішності навчання. Водночас підвищуються шанси на необ'єктивне оцінювання. Істотною проблемою також є затрати часу на збір, оброблення та аналіз даних, які впливають на оперативність реагування на недоліки в навчальному процесі. Зазначимо, що традиційні методи аналізу даних знижують потенціал для масштабування та синтезу змісту навчальної інформації. Працюючи з паперовими носіями даних, підвищується ризик втрати або пошкодження інформації, а також ускладнюється її подальший аналіз. У цьому контексті традиційні методи оцінювання результатів навчання не забезпечують автоматичний аналіз та оброблення даних, а також не дозволяють оперативно вносити зміни в навчальні плани або методики. Низька гнучкість традиційних методів оцінювання результатів навчання потребує більш ретельної уваги, оскільки збільшує ризик допущення системних недоліків у навчальному процесі, які могли б бути виправлені на початкових етапах.

Відсутність централізованого, автоматизованого підходу до оцінювання результатів навчання знижує ефективність імплементації уніфікованих критеріїв та показників успішності навчального процесу. Зазначимо, що традиційні методи оцінювання не дають змогу використовувати багатовимірні критерії, а саме: соціально-емоційні характеристики учнів та навички критичного мислення. В результаті, фокус залишається лише на одній або декількох метриках, що не дає змоги комплексно оцінити результати навчання.

Застосування традиційних методів оцінювання результатів навчання стало нормою в закладах освіти, але зачасту не забезпечує адекватний показник рівня знань та навичок критичного мислення учнів. Зауважимо, що такий підхід до оцінювання створює диспропорцію між очікуваними та фактичними результатами навчання. Наслідком цього є ігнорування індивідуального розвитку учнів, що призводить до фрустрації з боку всіх зацікавлених сторін. Це потребує перегляду традиційних методів оцінювання результатів навчання з метою підвищення мотивації та продуктивності здобувачів освіти. Ураховуючи це, зумовлюється необхідність використання сучасних електронних засобів оцінювання результатів навчання в контексті загальної середньої освіти. Сучасні технології дають змогу зробити процес оцінювання більш об'єктивним, швидким та зручним для вчителів і учнів [1, с. 144].

В оцінюванні результатів навчання здобувачів освіти ефективним є електронний засіб управління навчанням «Moodle». Ця електронна система дає змогу вчителям створювати комплексні завдання для оцінювання, які можуть варіюватися від простих тестів з вибором відповідей до завдань на аналіз тексту чи розв'язання проблем. Такий підхід не лише робить

процес оцінювання більш гнучким, але і дозволяє адаптувати його до конкретних освітніх цілей. Зауважимо, що однією з ключових переваг «Moodle» є автоматизована система оцінювання. Це означає, що вчителі можуть отримувати результати тестів миттєво, без потреби в ручній перевірці. Автоматизація також дає змогу збирати статистичні дані про успішність учнів, що може бути використано для подальшого аналізу та корекції навчального процесу [2].

Важливо підкреслити, що швидкий зворотний зв'язок є однією з основних переваг електронного оцінювання в «Moodle». Учні можуть відразу побачити свої помилки та правильні відповіді, що сприяє їхньому самоаналізу й саморефлексії. Такий підхід підвищує мотивацію учнів та сприяє ефективному засвоєнню матеріалу [3, с.202]. Зазначимо, що використання «Moodle» в закладах загальної середньої освіти відповідає сучасним трендам в освіті, які акцентують на необхідності інтеграції технологій в навчальний процес. Це не лише оптимізує систему оцінювання, але і дає змогу учням розвивати навички роботи з цифровими технологіями, які є ключовими в сучасному світі.

Важливим інструментом у сфері електронного оцінювання в закладах загальної середньої освіти є система «Kahoot!». Ця платформа охоплює гейміфіковані тести, які можна проводити в реальному часі. Гейміфікація, як елемент дизайну, використовує механіку гри для стимулювання учнів, що підвищує їхню мотивацію до навчання [4]. Система «Kahoot!» дає змогу вчителям створювати тести на різні теми, включаючи мови, математику, природничі науки та інші предмети. Це не лише робить процес оцінювання більш динамічним, але і дозволяє вчителям отримати швидкий зворотний зв'язок про рівень знань учнів. Такий підхід потребує менше часу на оцінювання та дає змогу вчителям зосередитися на індивідуальних потребах учнів. Важливо підкреслити, що гейміфікація в системі «Kahoot!» не лише підвищує мотивацію, але і сприяє розвитку навичок критичного мислення та комунікації. Учні мають можливість працювати в командах, обговорювати стратегії та приймати колективні рішення, що є важливими навичками для сучасного світу. Отже, використання «Kahoot!» не лише оптимізує процес оцінювання, але й підвищує мотивацію учнів, розвиває їх навички критичного мислення та комунікації [5, с.766].

Одним із найбільш відомих електронних засобів для перевірки оригінальності текстів здобувачів освіти в навчальному середовищі є програма «Turnitin». Цей інструмент не просто сканує текст на наявність плагіату, але й використовує складні алгоритми для аналізу структури, синтаксису та контенту. Це дає змогу вчителям отримати деталізований звіт про унікальність роботи, що є важливим для об'єктивного оцінювання результатів навчання. Зауважимо, що «Turnitin» також охоплює функціональність для організації процесу оцінювання. Учителі можуть створювати завдання, призначати дедлайни та надавати зворотний зв'язок безпосередньо в системі. Це значно спрощує процес управління роботами та їх оцінюванням, дозволяючи вчителям зосередитися на педагогічних аспектах, а не на адміністративних. Електронний засіб «Turnitin» також дає змогу вчителям надавати зворотний зв'язок у формі коментарів, виправлень та оцінок. Це не тільки полегшує процес оцінювання, але і робить його більш прозорим та об'єктивним для учнів. Зворотний зв'язок є ключовим елементом ефективного навчання, і «Turnitin» відіграє важливу роль в цьому процесі. Зауважимо, що «Turnitin» не лише сприяє підтримці академічної доброчесності через перевірку на плагіат, але й значно оптимізує процес оцінювання в закладах загальної середньої освіти. Це робить її незамінним інструментом для сучасної освіти, який відповідає потребам учителів та учнів [6].

Більш поширеним та актуальним підходом до оцінювання результатів навчання в закладах загальної середньої освіти є використання електронних портфоліо. Вони не лише фіксують навальні досягнення учнів, але й охоплюють елементи рефлексії, самооцінювання та планування. Це дає змогу учням активно брати участь в процесі оцінювання та розвитку навичок критичного мислення. Зауважимо, що електронні портфоліо можуть служити потужним інструментом для учителів. Вони дають змогу глибше зрозуміти індивідуальні потреби, сильні та слабкі сторони кожного учня. Це, в свою чергу, дає змогу педагогам

адаптувати методики навчання та оцінювання для досягнення найкращих результатів. Електронні портфоліо також сприяють розвитку метакогнітивних навичок учнів. Процес рефлексії та самооцінювання, який є інтегрованою частиною створення портфоліо, допомагає учням краще розуміти свої цілі, стратегії навчання та досягнення

Розглянемо інноваційний підхід до вирішення проблеми неефективності традиційних методів оцінювання результатів навчання який полягає в інтеграції адаптивних систем оцінювання з використанням штучного інтелекту. Ці системи здатні аналізувати індивідуальний стиль навчання кожного учня та адаптувати завдання та критерії оцінювання відповідно до його потреб завдяки алгоритмам машинного навчання. На основі отриманої інформації під час навчання система автоматично генерує завдання, які відповідають рівню знань учня, тим самим забезпечуючи більш точне та об'єктивне оцінювання. Цей підхід не лише оптимізує процес оцінювання, але і дає змогу учням отримувати персоналізований зворотний зв'язок від педагога в реальному часі [7, с.30].

Іншим підходом до оцінювання результатів навчання є використання штучного інтелекту. Насамперед необхідно зазначити, що штучний інтелект не має на меті замінити традиційні педагогічні методи, однак, він може стати потужним доповненням до них. Його головним завданням є автоматизація рутинних процесів, таких як оцінювання тестів або моніторинг активності учнів. Це дає змогу вчителям зосередитися на більш складних аспектах навчання здобувачів освіти, таких як розвиток критичного мислення та соціальних навичок. У цьому контексті важливою є опція штучного інтелекту щодо рекомендації здобувачам освіти вивчення навчальної літератури. Це дає змогу педагогам більш точно налаштовувати навчальний план та методики оцінювання [8, с. 22]. Зазначимо, що використання штучного інтелекту в оцінюванні потребує від педагогів належного рівня інформаційної культури та вмінь досвідченого користувача персонального комп'ютеру для продуктивної роботи. Для цього, насамперед, необхідно зрозуміти як працюють алгоритми пошуку інформації в штучному інтелекті, та як інтерпретувати отриману інформацію в навчальному процесі. Інтеграція адаптивних систем оцінювання з використанням штучного інтелекту представляє собою інноваційний підхід, який має потенціал вирішувати нагальні проблеми, пов'язані з неефективністю традиційних методів оцінювання.

Упровадження таких електронних систем потребує цифрової компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти, що зумовлює необхідність організації для них спеціальних тренінгів, практичних семінарів, курсів підвищення кваліфікації. Їхнього навчання. Однак, довгострокові переваги, такі як підвищення якості освіти та ефективності оцінювання, роблять цей інноваційний підхід вкрай перспективним та необхідним.

Список літератури:

1. Uzunboylu, H., & Karagozlu, D. (2015). World Journal on Educational Technology. Educational Technology, 7(2), 142-147.)
2. Ткаченко, Л. В., & Хмельницька, О. С. (2021). Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти
3. Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. Studies in higher education, 31(2), 199-218
4. Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011, September). From game design elements to gamefulness: defining « gamification». In Proceedings of the 15th international academic MindTrek conference: Envisioning future media environments
5. Landers, R. N. (2014). Developing a theory of gamified learning: Linking serious games and gamification of learning. Simulation & gaming, 45(6), 752-768).
6. Turner, C. (2014). Turnitin® and the Debate over Anti-plagiarism Software. T. Balcomb (Producer) All Things Considered. Washington, DC: National Public Radio
7. Long, P., & Siemens, G. (2011). «Penetrating the fog: Analytics in learning and education,» EDUCAUSE Review, 46(5), 30-32

8. Shute, V. J., & Zapata-Rivera, D. (2012). «Adaptive educational systems,» *Adaptive Technologies for Training and Education*, 7-27